

Hva er psykologi

Rolf Sundet

professor emeritus, Universitetet i Sørøst-Norge

Carl Erik Grenness | **Hva er psykologi** | Universitetsforlaget, 2004 Kr 149. 132 sider. ISBN 82 - 15 - 00569 - 1

Det er ved psykologien som fag og vitenskap at Grenness starter sin fortelling om psykologien. Nettopp at han understreker sin bok som en *fortelling* bringer oss rett inn i det som både er bokas anliggende og store styrke. Den binder sammen og tar vare på fagets mangfold. Valget av ordet «fortelling» er, etter mitt skjønn, ikke tilfeldig valgt. Med dette ordvalget tas fagets «myke» og «harde», kvalitative og kvantitative sider inn i det nettverk av mangfoldige ideer og kunnskapsformer som psykologien er og innebærer.

Psykologi er selvfølgelig noe som angår oss alle. Det er ikke bare et spørsmål om å lese og å forholde oss til psykologiske temaer, vi «er» grunnleggende sett psykologiske fenomener. Å akseptere dette er å inkludere det personlige i fortellingene om psykologien. Grenness gjør dette, og med det gjøres boken også til noe personlig. Dette bringer inn noe sårbart, fordi når en inkluderer seg selv, viser en også fram deler av seg selv, med påfølgende mulighet for kritikk.

Et sentralt premiss er at spørsmålet «Hva er psykologi» ikke kan besvares uten kritisk å beskrive psykologers egen historie om sitt fagområdes utvikling. Gjennom seks fortellinger eller kapitler; psykologi som historiefortelling, som filosofi, som metode, som kunnskap, som profesjonell hjelp og som etikk og læren om det gode liv, bringer så Grenness fram sitt svar på hva psykologi er. For meg som arbeider innenfor psykisk helsevern for barn og unge, er det særlig spennende å se den vekt

Grenness tillegger utviklingspsykologien som integrerende perspektiv i det mangfold som faget og vitenskapen psykologi representerer.

Bokas avslutningsdel tar utgangspunkt i at en kan ikke si hva noe er uten å tenke det inn i en framtid. Ingen historie er ferdigskrevet, fordi vi hele tiden skriver nye historier, eller kanskje nyskriver fagets historie. Det som for tiden står sterkest innenfor vitenskapen psykologi er den biologisk orienterte forskningen. Grenness understreker at det er klare grunner til å motsette seg en ensidig biologisering. Den visjonen han framhever er å integrere biologisk med kulturell psykologi. Dette er kanskje det aspektet ved boka som jeg finner mest tankevekkende og produktiv; integrasjon av det bio-psyko-sosio-kulturelle, og at dette skjer gjennom en vektlegging av det evolusjonsteoretiske perspektivet.

Under tittelen: «Evolusjonsperspektivet: integrasjon av eksperimentell empiri og narrativ strukturering» trer Grenness sine mål for psykologien frem; den bør bli en vitenskap som beskriver og forklarer sammenhenger mellom biologiske, mentale og kulturelle fenomener slik den framtrer i menneskers atferd. Det unike ved mennesket er å finne i den kulturelle verden som mennesket har skapt gjennom sin utvikling. Grenness peker ut symbolsk kultur som særlig viktig her, og at psykologien bør knyttes nærmere estetikken. Hvis vi forstår menneskets opphengthet i kulturelle symboler og trangen til alltid å skape noe nytt, er vi kanskje ved kjernen av en fremtidig psykologi. Invitasjonen boka avslutter med er i tråd med dette ved at tvilen framføres som vitenskapens kjennetegn. Gjennom tvil og usikkerhet tvinges en videre. En unngår å stoppe opp fordi tvilen alltid kan reises om en er der en skal være. Gjennom tvilen frambringes noe potensielt nytt. For meg er denne kjærligheten til tvilen nettopp vitenskapens styrke. Det er det som skiller den fra dogmatikken; at en alltid kan tvile på om vitenskapen faktisk er en tviler og i stedet er blitt til dogmatikk. Denne spenningen finner jeg igjen tvers i gjennom Grenness sin bok.

Å forholde seg til en fagbok er for meg å søke å ta vare på to forhold eller perspektiver. For det første hva er det boken bringer av kunnskap. For det andre hvordan står bokas perspektiver og konklusjoner i forhold til mine. Hvis det skulle være forskjell mellom meg og bokas interesser, betyr ikke det en avvisning av den kunnskap boka formidler. Dette er noen ganger et kunststykke fordi hvis en bok trår en for nære er det lett å avvise hele prosjektet. Mitt prosjekt har vært å være skeptisk til autoritet basert på den posisjon vitenskap gir deg. Samtidig ønsker jeg å ta hensyn til og også innordne meg de funn vitenskapen kommer med. Grenness sin bok har et utgangspunkt som sier at common sense forståelse av psykologiske fenomener ofte ikke stemmer, og at faget og vitenskapen psykologi sin jobb er å korrigere dette. Jeg slutter meg til dette når det gjelder å korrigere hva jeg som vanlig person kunne tenke og oppfatte. Ikke bare det. Min erfaring som kliniker tilsier at min opplevelse som kliniker, mitt kliniske skjønn, er en meget troløs elsker eller elskerinne. Jeg trenger korreksjon. Samtidig er det lett å blande funn fra forskning og selve vitenskapspersonen. Det sentrale blir ikke selve funnet, men den som fant, og at denne gis en privilegert posisjon. Dette kan igjen føre til at en ikke lenger forholder seg til funnet, men søker svar hos den som fant. Dette er for meg å blande kortene, og mye av problemet med ekspertperspektivet er at fordi en har gjort funn, får en lett posisjon som den som vet (alt).

I den grad jeg savner noe i Grenness sin bok så er det en problematisering av makt, interesser og disses relasjon til vitenskap, kunnskap og kunnskapsproduksjon. Dette sagt, er det viktig for meg å formidle at dette savn hos meg ikke må frata meg (og andre) muligheten til å ta inn det Grenness søker å gjøre i denne boka, nemlig å ta vare på heterogenitet, samtidig som mangfoldet er knyttet sammen. Det er interrelatert, og nettverket av relasjoner kan gis et navn, nemlig psykologi.